

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ВІД НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Канівець А.О., магістрант

Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету

Конкуренція – це елемент без якого не може існувати жоден ринок. Без її використання неможливі будуть два елементи – це ринкова рівновага та повноцінний ринок. Але суперництво між суб'єктами господарювання за споживчі потреби на ринку можуть здійснюватися як добросовісно, так і з використанням методів, які завдають шкоди споживачам, конкурентам і в цілому всьому суспільству. Все це стосується недобросовісної конкуренції.

Якщо в умовах добросовісної конкуренції перемагає той, хто створює високоякісну продукцію при найменших витратах виробництва завдяки використанню науково-технічних досягнень, передової організації праці, то при недобросовісній конкуренції ці досягнення не мають значення, оскільки перемагати може і той суб'єкт господарювання, що не досяг таких позицій.

Тому на відміну від добросовісної конкуренції, що приносить користь суспільству через стимулювання економії матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, спонукає постійно оновлювати асортимент продукції, використовувати досягнення науково-технічного прогресу, недобросовісна конкуренція, навпаки, наносить шкоду державним і суспільним інтересам [1, с. 19].

Щоб більш детально зрозуміти це явище звернемося до Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», в якому зазначається, що недобросовісною конкуренцією є будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності. Недобросовісною конкуренцією є дії у конкуренції, зокрема неправомірне використання ділової репутації суб'єкта господарювання, створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції, неправомірне збирання, розголошення та використання комерційної таємниці [2].

Загальне поняття недобросовісної конкуренції міститься в Паризькій конвенції про охорону промислової власності «актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах».

Відповідно до статті 10-тер Паризької конвенції уряди всіх держав, що підписали зазначену Конвенцію, зобов'язані забезпечити адміністративний і судовий захист прав суб'єктів господарювання і громадян від проявів недобросовісної конкуренції. Тобто, якщо підприємець не може отримати належного захисту в межах національної системи захисту від недобросовісної конкуренції, він має право звернутися за захистом своїх прав до міжнародно-

Канівець А.О. Правові засади захисту суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції / А.О. Канівець // Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). – Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. – С. 76-78.

правових інституцій, як з позовом про визнання факту правопорушення, так і з позовом до державних органів, що не забезпечили ефективний захист його прав [1, с. 19, 3].

За вчинення правопорушень, зазначених в Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції», передбачено різні види відповідальності до суб'єктів господарювання - порушників. А до їх посадових осіб, так само як і до чиновників і державних службовців, можуть бути застосовані санкції адміністративного і кримінального законодавства. Крім названого Закону на захист ділової репутації суб'єктів господарювання від недобросовісних конкурентів більшою чи меншою мірою орієнтовані положення Господарського кодексу України, Законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист прав споживачів», «Про природні монополії», «Про рекламу», інших законів і підзаконних нормативних актів України, міжнародних конвенцій, договорів і домовленостей, що отримали визнання та обов'язковість виконання в Україні [4, с. 107].

Конкретний перелік дій, які можуть характеризуватися як недобросовісна конкуренція в законодавстві України невичерпний. Вітчизняні нормативні акти містять також їх уточнюючу класифікацію, що є вимогою практики. Значна кількість недобросовісної конкуренції пов'язана з порушенням прав на об'єкти інтелектуальної власності, такі як торгові марки, винаходи, корисні моделі, промислові зразки тощо.

Вважається, що економічна свобода господарських суб'єктів може бути ефективно забезпечена тільки за допомогою цілого комплексу дій з профілактики недобросовісної конкуренції і ефективної боротьби з нею. Ділова репутація і власний комерційний досвід потребують постійної уваги і надійного захисту. Основними органами, які покликані надавати такий захист, – це суди України, Антимонопольний комітет, правоохоронні та інші адміністративні органи держави [5, с. 157]. Згідно зі статтею 37 ГК України вчинення дій, визначених як недобросовісна конкуренція, зумовлює адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність винних осіб суб'єктів господарювання у випадках, передбачених законом [1, с. 20; 6].

Кримінальний кодекс України передбачає кримінальну відповідальність за злочини, що порушують вимоги законодавства про збереження комерційної таємниці [7].

Цивільно-правовою санкцією за недобросовісну конкуренцією є відшкодування збитку. Збиток, заподіяний внаслідок здійснення дій, визначених законом як недобросовісна конкуренція підлягає відшкодуванню за позовами заінтересованих осіб у порядку, визначеному цивільним законодавством України (ст. 24 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції») [1, с. 21; 2].

Канівець А.О. Правові засади захисту суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції / А.О. Канівець // Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). – Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. – С. 76-78.

Погоджуюсь з думкою Б.В. Дерев'янка, який зазначає, що крім загального цивільного законодавства в Україні діє спеціальне господарське законодавство, яке передбачає можливість застосування спеціалізованими антимонопольними й іншими державними органами санкцій до порушників – суб'єктів господарювання [4, с. 108]. Однак так само адміністративне і кримінальне законодавство містить склади правопорушень, за якими до керівників суб'єктів господарювання – порушників та державних службовців – порушників можуть бути застосовані санкції адміністративно-правового чи кримінально-правового характеру. Українське законодавство про захист від недобросовісної конкуренції за якістю й видами заходів захисту прав добросовісних суб'єктів господарювання в цілому не поступається законодавству економічно розвинених країн і країн із великим обсягом ВВП. Проблеми, що існують у вітчизняній практиці захисту від недобросовісних конкурентів, пов'язані з недостатньою якістю виконання законодавства та застосування санкцій до порушників.

Для більш дієвого результату доцільно було б удосконалити законодавчу базу, а саме понятійний апарат та збільшити рівень кваліфікованих спеціалістів в даній сфері, проведенням кожні 4 роки перекваліфікації працівників. Також в разі не застосування покарань до правопорушників на відповідальних осіб накладати штрафні санкції адміністративно- та фінансово-правового характеру.

Література:

1. Щокін Р. Г. Сутність недобросовісної конкуренції за господарським законодавством України / Р. Г. Щокін // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. – 2014. – Вип. 11(2). – С. 18-21.
2. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року : набула чинності для України 25 грудня 1991 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_123. – Назва з екрану.
4. Дерев'янка Б. В. Щодо тенденцій формування законодавства про захист від недобросовісної конкуренції / Б. В. Дерев'янка // Право і суспільство. – 2014. – № 3. – С. 103-109.
5. Джури́нський О. О. Поняття та основні ознаки недобросовісної конкуренції / О. О. Джури́нський // Університетські наукові записки. – 2009. – № 3. – С. 155-161.
6. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. №2341-III / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.